
Saksnr: 2020/75642-1
Saksbehandlar: Inge Døskeland

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for næring		25.11.2020

Oppfølging av resolusjon frå Nordsjøkommisjonen om sirkulærøkonomi

Forslag til vedtak

1. Hovudutval for næring vedtek at det vert greidd ut korleis innføring av Nordsjøkommisjonen sin resolusjon om sirkulærøkonomi, knytt til bruk av ressursar frå avløpsvatn, vil kunne gje positive effektar for verdiskaping og miljø i Vestland. I dette inngår å innhente informasjon om barrierar for utnytting av denne ressursen. Resultatet av undersøkinga vert presentert for utvalet innan sommaren 2021.

Samandrag

Nordsjøkommisjonen (NSC) ynskjer å vere leiande for å fremje sterke maritime regionar og innføre EU-kommisjonen sin handlingsplan for sirkulær økonomi. Den marine ressurs gruppa (NSC - MRG) har utarbeidd resolusjonen: «*Resolution on circular economy: Reuse of resources from sewage*» for godkjenning i NSC Annual Business Meeting - 6. November 2020. Vestland fylkeskommune er medlem i kommisjonen og representert i tilhøyrande ressursgrupper med politisk og administrativ representant.

Det vert gjort framlegg om at Vestland fylkeskommune undersøker potensial og barrierar for verdiskaping, og for betring av det marine miljø, ved innføring av sirkulærøkonomi knytt til avløpsvatn.

Bård Sandal
fylkesdirektør

Mette Nora Sætre
seksjonssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

1 NSC resolution circular economy 2020 (Draft)

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Den marine ressurs gruppa (NSC - MRG) har utarbeidd resolusjonen: «Resolution on circular economy: Reuse of resources from sewage» for godkjenning i NSC Annual Business Meeting - 6. November 2020.

Sirkulærøkonomi handlar om å utvikle verdikjeder der råstoffutvinning, produksjon og gjenbruk heng saman i ein syklus der ressursar frå éin prosess vert nytta som innsatsfaktorar i ein annan. Det er ikkje berre behov for å forhindre avfall som hamner i havet, men behov for sirkularitet som fremjar meir bruk av avfall som ressurs. Avfall er ei stadig viktigare potensiell råvarekjelde for ny berekraftig industri. Vidare vil reduksjon av marin ureining ha positiv effekt for dei marine oppdretts- og fiskerinæringane, for reiseliv, friluftsliv med meire.

Vestland fylkeskommune har ikkje ein spesifikk plan eller strategi for sirkulærøkonomi. Temaet er like vel heimla i vedteken Utviklingsplan for Vestland 2020-2024. Regional planstrategi: «Vi skal satse på sirkulærøkonomi og bioøkonomi med særleg vekt på landbruk og havnæringa.» Bodskapet i Nordsjøkommisjonen sin resolusjon kan settast ut i livet i Vestland fylkeskommune for å oppnå konkret handling. Døme er å spesifikt vektlegge sirkulærøkonomi i regionale utviklingsplanar som heimlar prosjektstøtte, partnarskapsavtalar og i kontaktflatene med kommunane og næringslivet.

NSC resolusjonen har som mål å akselerere sirkulær bruk av verdifulle ressursar frå kloakkvatn ved å foreslå endringar i, og harmonisering av, europeisk lovgiving. Gjeldande lovgiving resulterer i tap av store strøymar av råvarer som kan gjerast om til biobaserte produkt i ei tid der vi møter klimaendringar som følge av økte CO₂-utslipp og stadig meir avfall.

På vestlandet er forholda knytt til avløp og kommunale utslepp naturleg nok ulike dei ein finn i sentral Europa. Vi har sjøområde som generelt er lite prega av organisk ureining, vesentleg lågare folketette og mindre landbasert industri. Like vel har vi stort potensiale for å unngå å utvikle større problem i framtida. Ressursspørsmålet er viktig, og spørsmål knytt til å hindre spreining av tungt nedbrytbare og skadelege stoff som mikroplast og miljøgifter er like sentralt i vår region. I samband med utvikling av ny teknologi og nye driftsformer vil det truleg også kunne samlast stadig fleire ressursar frå havbruksnæringane og landbruket.

Avløpsvatn er ei blå gruve av verdifulle materialar. Det er ein stort sett ikkje nytta ressurs for sirkulær økonomi. Verdifulle stoffar er til dømes fosfor kan nyttast som biobasert gjødsel, lipid som biodrivstoff og cellulose til biokjemikaliar og biokomposittar. I tillegg er kloakkvatn mogleg kjelde for produksjon av biologisk nedbrytbar bioplast (PLA), ei mogleg erstatning for den oljebaserte platen som også påverkar livet i havet.

Resolusjonen viser til europeiske døme for å illustrere potensialet i avløpsvatn som sirkulær kjelde til råstoff:

På grunnlag av ein studie av «Kompetenz Wasser Berlin», kan potensielt 4 milliardar tonn cellulose utvinnast frå kloakkvatn i Europa. Det svarar til 10 milliardar tonn CO₂-ekvivalentar. For å sette dette i perspektiv utgjer det CO₂-utslepp frå meir enn 4,7 millionar tur/retur flygingar frå Amsterdam - Sydney, eller forbrenning av meir enn 22,4 milliardar liter diesel!

Europa har 92% importavhengigheit av fosfat som bergart (80% nyttast som gjødsel for landbruket). Allereie sidan mai 2014 er fosfat som bergart på lista over dei 20 mest kritiske råstoffa frå EU-kommisjonen. Kloakkvatn inneheld nok fosfat til å dekke opp til 26% av det europeiske fosfatbehovet (omlag 113.000 tonn berre i Nordvest-Europa).

Mellombels er det viktige barrierar og utfordringar som trengjer merksemd for å oppnå meir sirkulær handling. Døme som vert nemnt i resolusjonen er;

Det er uavklarte juridiske konsekvensar av å omklassifisere råvarer frå kloakkvatn til nye materiale og biobaserte produkt som kan marknadsførast. Til tross for det overordna europeiske juridiske rammeverket, får medlemsstatane framleis sjølv stort handlingsrom for å klassifisere gjenbruk av råvarer frå kloakk. Dette fører til forskjellige tolkingar av EU-lovgivinga. For eksempel vil eit produkt som har fått slutt-avfall-status basert på avfallsdirektivet i Nederland, framleis betraktast som avfall i andre medlemsstatar. Dette betyr at transporten er underlagt avfallslovgivinga og at anlegget der materialet går til må ha avfallsøyve. Så til tross for at produkt generelt kan omsettast fritt i EU, gjeld ikkje det produkt som har opphav frå avfall.

Eit annet hinder er mangel på klåre og einsarta prosedyrar. For eksempel kan det i Nederland ta fleire år å nå og avslutte avfallsstatus, mens det i Belgia vert hevda at saken tar omtrent 6 veker, og i Tyskland er det ikkje klårt til kven og til kva tid ein søknad må sendast.

Det trengs med andre ord harmonisering på tvers av geografiske og administrative grenser som gjer det mogleg å bruke råvarer frå avløpsvatn kor som helst i Europa, uavhengig av opphavsstad. Ei utfordring som er særleg viktig i vår region er spørsmålet om volum. Det gjeld både stordriftsfordelar ved gjenvinning og transport, men og i samband med dei industrielle prosessane. Dette er eit skalaproblem og det er trong for insentiv og verkemiddel for å akselerere prosessane. Motsett kan marknadene oppmuntrast til å bruke biobaserte råvarer ved å gjere konvensjonelle materialar dyrare eller ved å gje insentiv som avgiftsreduksjon til dei som går foran med gode eksempel. Kloakkreinseanlegg kan til dømes påskjønnast i den grad dei hentar ressursar frå kloakkvatn for å lette overgangen til sirkulær økonomi. Til sist er det viktig å sjå på definisjonen av "avfall" på ein måte som ikkje klassifiserer alle materialar som avfall etter ein gongs bruk. Verdsetting av avfall er nøkkelen. At ein definer avfall med ny teknologi og nye produkt i tankane, utan å gå på kompromiss med mattryggleik og miljø.

Vedtakskompetanse

I følge «Reglement for folkevalde organ og delegering Vestland fylkeskommune» skal hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon, med heimel i kommunelova § 5-7., vektlegge arbeidsområde næringsutvikling og grønn konkurransekraft. Utvalet har avgjerdsmynde i saker vedkommande regional næringsutvikling.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ikkje relevant

Klima: Gjenbruk og sirkulærøkonomi er relevante tema for klimagassreduksjon

Folkehelse: Mindre ureining er relevant for folkehelse

Regional planstrategi: Tema er heimla i vedteken Utviklingsplan for Vestland 2020-2024. Regional planstrategi

Konklusjon

Det vert gjort framlegg om at Vestland fylkeskommune undersøker potensial og barrierar for verdiskaping, og for betring av det marine miljø, ved innføring av sirkulærøkonomi knytt til avløpsvatn.